

რედაქცია: სოლოლოვიჩი, სერ-გიევის ქუჩაზე, ივ. ამირალოვის სახლში. № 8.

კანტორა რედაქციისა: სერ-გიევის ქუჩაზე, ივ. ამირალოვის სახლში, № 8.

ხელის-მოწერა მიიღება კანტორაში. ბარევე მცხოვრებთათვის: ВЪ Типограф. ВЪ редакцію гдѣ „Д р о а б“.

გაზეთის უასი: მთელის წლი-სა—8 მან., ნ. ხეჯარ წლისა—4 მან. და 50 კაპ., ოთხის თვის—3 მან.

ქოველ დღე ოთხშაბათს გარდა

განცხადება: მიუღება ქართულს, რუსულს, სომხურს და სხვ. ენებში.

უასი განცხადება: დღეობით ასობზე—1 კაპ., ახო-მთავრულით სტოქჰოლმზე—8 კაპ., ჩვეულებრივის ცი-ცეროთი—5 კაპ., პატარათი—4 კაპ.

რედაქციას უფლება აქვს გა-სწოროს და შეამოკლოს დასაბეჭდად გამოგზავნილი სტატიები. დაუბეჭდე-ლი სტატიები ავტორს არ დაუბრუნ-დება.

ფრთხილ

ცალკე ნომერი ღირს შაშურათ

სამართლებლო

დღიური

* არ ვიცით—სადამდინ მიღწევს მთელიისის დრო-გამოშვებით ლიტერატურის გავრცელება, თუ მუდამ წეოს ასე იმატა!

ზასულ ნომერში მოგახსენეთ, რომ მომავალი წლიდამ ორი ჟურნალი ერთად იბადება ქართულს ენაზე.

ახლა ჩვენ შევიტყეთ, რომ სომხური კვირის გაზეთი „მელუ-სიასტანი“ უფ. პეტროზ სიმონიანისა მომავალი წლი-დამ კვირაში სამჯერ გამოიყვამო და სომხურზე ჟურნალი უ. აბგარ იოანე-სიანისა „შორცი“, რომელსაც დღემდინ ოთხ თვეში ერთხელ გამოდიოდა, 1879 წლიდამ მუდამ თვე გამოვაო.

ჩალაც რუსული ჟურნალის გამოცე-მაზედ ლაპარაკობენ კადევ...

* დიდი სამღურავე იმის თვეზის მოიჯარადრეს უფ. ალელოვზედ. ახლა, მართალია, თითქო ისე გაფუჭებულს და ჭიან თვეზის ყიდვას ვეღარ ჰბედავს, მაგ-რამ მაგიერად გირვანქას ორ აბაზ ნაქ-

ლებ არ იძლევა და ამ მარხვაში ამ გვა-რის თვეზის სიძვირისაგან ღარიბი ხალ-ხი დიდ გაჭირებას გრძნობს.

* ბაზეთს „მზოროში“ დაბეჭდი-ლია შარსილამ მიღებული კორრესპონ-დენცია, რომელშიაც საინტერესო ცნო-ბებია მოყვანილი ამ მაზრის სოფლებზე და მცხოვრებლებზე. ამ ცნობებიდამ ვტყობულობთ, რომ შურაგელის მაზ-რაში ითვლება 109 პატარა და დიდი სოფელი და 7,000 სულამდინ მცხოვ-რები, შალაზმანის მაზრაში,—თვითონ ქ. შალიზმანში 2,800 მცხოვრები, იმის მაზრაში 30 სოფელი და 2,300 მცხოვ., ტახტის მაზრაში—135 სოფ. და 6.300 მცხოვრები, ზარუშადის—117 სოფ. და 4,500 მცხოვ., ჩაღდირის—54 სოფ. და 2,700 მცხოვ., არტანის—ქ. არტანში 300 მცხოვ., მაზრაში—132 სოფ. და 2,700 მცხოვ., შოცხოვის მაზრაში—71 სოფ. და 3,800 სული მცხოვრები. ამ უკანასკნელ მაზრაში, აგრეთვე არ-ტანის და ჩაღდიროს მაზრებშიაც ერთი წილი ხალხისა გათათრებული ქართვე-ლები არიან. თვითონ შარსში 6,000 მცხოვრები ითვლება თითქმის სულ სომხები. მთელს შარსის მაზრაში ით-

ვლება 200 მგითი და 26 სომხის ეკ-კლესია.

* * * შურაგელის დამ გვეწერენ, რომ შალა-ქის რჩევის (ღუმის) გარდაწყვეტილებ-ბით, რაც ქალაქს შურაგელის უძრავი ქო-ნება და მამული აქვს, ამათი გამგებობა მინდობილი აქვს სამს ხმოვანს: უ. შ. ლო-ლაბერიძეს, თ. შ. აბაშიძეს და უფ. ს. ლულაძეს, რომელთაც უნდა იზრუნონ ამ მამულების რიგინად მოხმარება და შემოსავლის მომატება.

ჩვენი კორრესპონდენტი ამბობს, რომ რადგან სხვათაშორის ამ პირებისავე გან-კარგულებაში არის სამეფო სახლიც, ამის გამოკარგი იქნებაო. რომ ჩვენმა სცენის მოყვარებმა რაიმე პირობით გამოართვან ამათ ეს სახლი და იქ და-წესონ სამუდამო ქართული თეატრიო.

* * * ზემო-იმერეთილამ მოგვივიდა ამ-ბავი, რომ ერთს იქაურს სოფელში—სვირში—ერთს გლეხს თავის მკვიდრი ძმა მოუკლავს. მამულის თაობაზედ ჰქო-ნიათ რაღაც დავა და ამისგამო წაჩხუ-ბებულან. მკვლელი დაჭერილია და შუ-თაისის სატუსალოში იმყოფებაო.

* * * დიდიდამ გვეწერენ, რომ ჩვენი

ფელტონი

სალამოს სურათი

ღლისა მნათობი,
მეყენისა მთობი

დასავლეთისკენ მიიქარება.

მის ნაცვლად მთვარე
სხივთ მომფინარე,

აღმოსავლეთით მოიპირება.

ბანათლდა არე,
შოველი მხარე,

ღუმბილებითა არის მოკული;

მხოლოდა ჭოტი,
უშნოდა მროტი,

იძახის საღდაც გამალეული.

წყალი ანკარა

მორბის ჩქარ-ჩქარა,

მის ჩქრიალს ტყენი ბანს დასძახიან;

ცისა ვარსკვლავნი

ტურფად მბრწინანნი

იმა წყალშია იხატებან.

მიმ ამ საღამოს,
ტურფა საღამოს!

მინ სჭერეტდეს, რომ არ განისვენებდეს;

მულისა ტანჯვას,
აფ ენათ ძრახვას,

მცირედ ხანს მაინც არ ივიწყებდეს!..

სოსიკო ბაქრაძე

1878 წ.

არტანის აზგები

(დასასრული *)

ამათს საყვარელს საჭმელს შეადგენს ფლავი და საზოგადოთ ერთობიანი საჭმე-ლები. მაგრამ ბევრი ამასაც მოკლებუ-ლია. აქ ისეთი ბალახიანი ადგილებია, რომ ერთი და ყველი ბლომათ უნდა იყოს, მაგრამ ბევრს მცხოვრებლებს ესეც არა აქვს.

მს წარმოადგება ნამდვილათ სიზარმა-ცისგან. იმის მაგიერად რომ გააკეთონ რამე, ბევრი ამათგანი ისე ცუდათ და-ყოყიანობენ ქუჩებში, საცა იქნება თი-

თო ლუკმას საღმე შეშვამენ და ცოლ-შვილი კი ღეთის ანბარაზე ჰყავთ სახლ-ში გაშვებული. აქვს რამე თუ არა იმათ ცოლშვილს, ესენი ამაზე ძალიან ცო-ტას ფიქრობენ და თუ საცოდავმა დე-დაკაცმა უთხრა რამე, კარგათ მისჯო-ხვენ.

შვილების აღზრდას ამათში არავითა-რი მნიშვნელობა არა აქვს. მინამ ცო-ტა მოიზღებინ ბავშვები, ღეთის ამარა-დარბიან ქუჩებში, გამვლელ-გამომე-ლელს აედევნებინ და საცოდავთ და-ღრეჯილნი ფულელს თხოვენ. როდესაც მოიზღებინ, მაშინ ზოგი ამათგანი, რა-საკვირველია, უფრო შემძლენი, აძლევენ მოლოლას მედრესეში (სასწავლებელში); საღაც სწავლის კურსი შესდგება მხო-ლოდ შორანის ჩქარა წაკითხვისგან.

მედრესე მგნითთან არის და შესდგება ერთი პატარა ოთახისგან, საღაც იატაკ-ზე აგია ჭილობები. ამ ჭილობებზე, სხე-დან დახოქლი ბავშვები უჭირავთ მო-რანი ხელში და კითხულობენ ყველანი ერთათ, რაც შეუძლიან ჩქარა, თითქო სცილილობენ არა მგ მალე გავათავო, არა მეო.

*) იხ. „ღრეობა“, № 241 და 243.

ხნალი მამასხლისი, რომელსაც საზოგადოათ ძალიან ვეზადლიერებით ცდინობსა, რომ ჩვენს სოფელში უკოლა ლამართვიანოს ხალხსაო.

უსხო ქვეყნები

ინგლისი

იმ დიპლომატიურ მიწერ-მოწერის გამო, რომელიც რუსეთსა და ინგლისს შუა ყოფილა და რომელიც გაზეთებში იყო გამოცხადებული, გაზეთი „თაიმის“ სხვათა შორის ამბობს:

„უეჭველია, რომ რუსეთმა პირველად დაარღვია ის პირობა, რომელიც ყოფილა იმასა და ჩვენს (ინგლისს) შუა, და დაარღვია მით, რომ თავის ელჩები გაგზავნა ავგანისტანის ვიბრთან და ცდილობს იმასთან მეგობრობასა და სხვა და სხვა პირობების შეკვრას. ინგლისი ამას ვერ მოითმენს. ავგანისტანი ინგლისისა და რუსეთისკანაც სრულიად დამოუკიდებელი უნდა იყოს და თუ რუსეთმა მოინდომა იქ ფეხის ჩადგმა, ჩვენც ამ გზას უნდა დავადგეთ, რადგან ჩვენი ინდოეთის სამხედვრები ამ შემთხვევაში საშიშს მდგომარეობაში იქნება.“

„ამის გამო ჩვენი ჰაზრი ეს არის, რომ რუსეთმა იმით უნდა დაგვაკაყოფილოს, რომ მთრქი ტანის ღენერალ-ლუბერნატორი, რომელმანც გაგზავნა რუსის ელჩები ძაბულში პიბრთან, დათხოვნილი უნდა იყოს სამსახურიდამ, და ამასთანავე თავის ელჩები გამოიხმოს ამ ქვეყნიდამ. აქას გარდა ინგლისმა უნდა დაიჭროს ზოგიერთი საომრად მოხერხებული პოზიციები ავგანისტანში, რომ შემდეგში აღარ გაუდოს პიბრმა ჩვენი შეურაცხყოფის გამეორება.“

გამანია

ბერლინის პოლიციას უცნობებია 42

სოციალისტისათვის, რომ ქალაქი დამ უნდა გახვიდეთო. აქას გარდა ნემკნ-ტურს გაზეთებში იწერებინ, რომ პოლიციას კიდევ 200 კაცის სია აქვს შედგენილი და ყველა ესენი აგრეთვე უნდა განდევნოს ბერლინიდამაო.

სამართალი

ანდრეევსკის ქალის სამე მთილისის სამოსამართლო პალატაში სხდომა 27 ნოემბერს.

მთელი ორშაბათის სხდომა, რომელიც დილის თერთმეტის ნახევარზე დაიწყო, ექსპერტების—ლოქტორების ჩვენებასა და გამოკითხვას მოუწდა.

მთილისელ ექსპერტებმა (ზარალევიჩმა, ბლიუზბერგმა, ბლავაცკიმ და პავლოვსკიმ) წარმოადგინეს თავის პასუხში იმ კითხვებზე, რომელიც წერილით მისცა მათ პროფესორმა საროკინმა. ამ პასუხმა ვერ დააკაყოფილა პროფ. საროკინი. იმან სთქვა, რომ ჩემ შაგირდ სტუდენტებს რომ ამისთანა პასუხი მიეცათ ჩემ კითხვებზე და ამისთანა მცირე ცოდნა გამოიჩინათ ეგზამენის დროს, რიგინახალს ვერ მიიღებდნენ ჩემგანაო...

შემდეგ სასამართლომ თვითონ პროფ. საროკინს წარმოათქმევინა თავის ჰაზრი ნ. ანდრეევსკის ქალის მკვლელობის თაობაზე.

პროფეს. საროკინმა უკანასკნელი ოთხი საათის განმავლობაში ილაპარაკა. იმან დაწვრილებით გაარჩია—თუ რა განსხვავება არის სხვა-და-სხვა გარდაღარ-ჩობაში. მოიყვანა ნიშნები ხელით დამღრჩვალ კაცისა, ბალიშით დამღრჩვალისა, წყლით დამღრჩვალისა და სხე. აუწერა სასამართლოს გარკვევით და მეცნიერუ-

ლად—თუ რა ნიშნები უნდა ჰქონოდა ნინო ანდრეევსკისას ქვეყნიდან, რომ გორც თვითისელოც ექსპერტები ამბობენ, ჯერ მოეკლათ, ჯერ ხელით დაეღრჩოთ და მერე ჩაეგდოთ წყალში. და ყველა ამ ნიშნებიდამ, ყველა საბუთებიდამ, პირველად ექიმებისაგან შედგენილ პროტოკოლიდამ და ამ სხდომაზედვე იმათი ნაანბობიდამ ის დასკვნა გამოიყვანა, რომ ნ. ანდრეევსკის ქალი პირ-და-პირ წყალში არის დამღრჩვალისა. მერტყრთი ისეთი ნიშნები ვერ ვნახე მეო, სთქვა უფ. პროფ. საროკინმა, რომელიც მარწმუნებდესო, რომ ნ. ანდრეევსკისა ჯერ ხელით ან სხვით როგორმე ძალ-დატანებით დაეღრჩოს ვისმე და მერე ყოფილიყოს წყალში ჩაუღებული. ამის გამო ჩემი სინიდისისა და მეცნიერების წინაშე ვამტკიცებო, რომ ნ. ანდრეევსკისა პირ-და-პირ წყალში დამღრჩვალისა. შესაძლებელიაო, რომ ძალით ჩაგდო ვინმე წყალში,—ეს ჩემი საქმე არ არის, ამის გამოცნობა მეცნიერების საქმე არ არის; მე მხოლოდ იმას ვამტკიცებო, რომ ყველა ის ნიშნები, რაც უნახეს მიცვალეულს ნ. ანდრეევსკისას, გვიხვენებენ, რომ ის მხოლოდ წყლისაგან არის დამღრჩვალისა.

თავის მხრით მარცხ ექსპერტებს ჰკითხა: გაქვთ თქვენ პროფ. საროკინის სიტყვევებზე და ჩვენებაზე რამე სათქველი, თუ არაო?

ექიმმა პავლოვსკიმ სთქვა: ჩვენი ჰაზრი პროტოკოლში არის გამოცხადებული და თუ სასამართლოს ჰურს, კიდევ გვეკითხოს რამე იმ პროტოკოლის დასამატებელად, ჩვენ მზათა ვართ პასუხი მოვახსენოთო.

პროკურორისა და დამცველის—სპასოვიჩის კითხვებზე ყველა აქაურ ექსპერტებმა თავიანთი პირგანდელი ჰაზ-

პითხვის დროს მრთლად ტანსკრალცნაირად წინ-და-უკან აქვეყნ. სწორეთ გითხრათ, თითონ კითხვაც არ არის წორე კითხვა. ეს შეადგენს რაღაც საშუალოს კითხვასა და მღერას შუა.

სქვე სწავლობენ მამადის სარწმუნოების სხვა-და-სხვა წესების აღსრულებას.

ყველა ამას, ე. ი. შორის ჩქარა კითხვას და წესების აღსრულებას, რომორ ჩებთან, მაშინ მიიღებენ თეთრი ჩაღმის ტარების უფლებას და მეცნიერია და მეცნიერი. ამით თავდება ბავშვების აღზრდა.

მოგბრუნდეთ ისევ ყავახანასთან. ამ ყავახანის მარჯვნივ მხარეს არის გამართული უფ. სურინოვის მალაზია. ეს სურინოვი ჩვენში ისეთი შესანიშნია, როგორც თქვენში ივან მინაიჩი მირზოვერი. ამასას ამბობენ, რომ ჩვენს ჯარს არტანში თან მოჰყავთ საცოდავთ და გლეჯილი და დაფლეთილიო; პირველად სულყველას მონა იყო და ყველას ფეხქვეშ ეგებოდლო. მხლა კი ასე გაუუქმებია თავის ჯიბე, რომ სიამაყე ყელში არ

ეტევა და ისე გაბერილი დადის, როგორც ბატი. ხომ მოგხსენებთ: „ღმერთი მწყალობდეს, თორემ წერილი ხატები რას დამაკლებენო!“ ბოროტი ენები ამტკიცებენ, ვითომც ერთი უფროსი ამის მეგობარია და ამას გარდა მეორე გავლენიანი პირი ამის ნათესავი არისო, რომელსაც თუმცა თვითონაცა აქვს მალაზია თავის ძმის სახელზე, მაგრამ იქმდინ კეთილი კაცია, რომ ამ თავის ნათესავს არა ჰმურობს ვაჭრობაში...

მა სურინოვის მალაზია გახლავთ ჩვენი არტანელი აფიცრების და საზოგადოათ მოსამსახურე პირების კლუბიც და ყველა დროს-გასატარებელი საფანეცხიდ გაღმაც არის ერთი სასტუმრო, სახელად „მარსელი“, რომელიც ეილაც იტალიელს უჭირავს. აქ უმეტეს ნაწილად კრიფებიან ღამით ქალღმის და ბილილიარდის თამაშობის მოყვარენი, რადგანაც აქ მეტის-მეტე ძვირობაა ყველაფრის. სურინოვის მალაზიაში უმეტეს ნიწილად ბახუსის თაყვანისმცემლნი იკრიფებიან. როდესაც ჩაღმოსნები ამ მალაზიის

პირ-და-პირ შეექვეყნენ ზღოზნით საყვარელს ყავას და ყალიონს, აქ ბახუსის საყვარელი შუბლ-გახურებულნი მღერინან და ჰყვირიან და მოქვსთ ბოთლი ბოთლზე არაყი, რომლის ეშხით თითქო იკლავენ თავის სამშობლოს საყვარულსაო. როდესაც შუბლები შეხურდება, დაიძვრის სხვა და სხვა კითხვები, პოლიტიკური, პოლიტიკო-ეკონომიური, ფილოსოფიური და სხ.

პი ნიშში ამ საზოგადოების მსჯელობისა:

მის აფიცრს, ერთს ახლოვანდას და მეორეს უფრო ხნიერს, ამას წინათ შე, ვასწარ შემდეგ ლაპარაკზე:

— მე იმ აზრისა ვარ—ლაპარაკობდა ახლოვანდა—რომ განათლების გავრცელება და დადგენება რომელსამე მხარეში შეიძლება მხოლოდ ხლმის საშუალობით. ამის დასამტკიცებლად საჭიროა გაკვირთ გადავავლოთ თვალი კაცობრიობის ისტორიას. აუკლოთ, მაგალითად, დიდი ალექსანდრე მკადანიელი: ამან ხმლით არ გაავრცელა მაშინდელი ბერძნული განათლება მკეობტეში, მცირე

რი და შეხედულობა გამოაცხადეს ამ საგანზე: ისინი ამტკიცებდნენ, რომ ნ. ანდრეევსკის გვამს ისეთი ნიშნები ჰქონდა, როცა გავჭრიდით და მდებარეობდა, რომ ამისთანა ნიშნები მხოლოდ ჯერ ძალად მოკლულს (დამღრწვალს) აქვს და მერე წყალში ჩაგდებულსაო.

დოქტორმა ბლუმიერმა პირდაპირ გამოაცხადა, რომ პროფ. საროკინის სიტყვების შემდეგ, ახლა მე უფრო დავრწმუნდი იმაში, რომ ნ. ანდრეევსკისა წყალში დამღრწვალნი არ არის...

ექსპერტიზის დასამატებლად ადვოკატმა სპასოვიჩმა ითხოვა, 1) რომ ექსპერტებმა უნახონ ბრალდებულ პეტრე ბაბისონიას კვალი გულზე იმ გაფხაჭხულისა, რომელიც სააგათმყოფოში წოდის დროს ჰქონია და რომელიც ეტომ იმ დროს დაჩნდებოდა, რა დროსაც ნ. ანდრეევსკისა მოუკლავთ; 2) აგვიხსნან ექსპერტებმა—თუ რადროს განმეალობაში ააფირფიტებს წყალი დამღრწვალ ადამიანს და 3) გამოიკვლიონ ქიმიურად და მიკროსკოპიურად ის მიწა და მწვანე ლაქები, რომელიც შერჩენია და ახლაც მოჩანს ნ. ანდრეევსკის პალსაპოშკების ლანჩაზე.

სასამართლომ დააკმაყოფილა ყველა ეს მოთხოვნა ილგება უფ. სპასოვიჩისა. წოდების ლანჩის ლაქებისა და მიკროსკოპიურად გამოსაკვლეველად ამოიჩინეს ექსპერტებად: დოქტორი მალინინი და ქიმიკოსი სტრუევი.

სპასოვიჩმა სთხოვა სასამართლოს, რომ სიტყვის ნება მისცენ ბრალდებულ პეტრე ბაბისონიას, რომელსაც გულზე გაფხაჭხულების თაობაზე რაღაც უნდა სთქვასო.

პეტრე ბაბისონიამ, სასამართლოსაგან ნება-რთვის მიცემის შემდეგ,

სთქვა შემდეგი: როცა პირველად შემიყვანეს სააგათმყოფოში, ნიხუცა ანდრეევსკის ქალის დაღრწვლის შემდეგ, მე სულ გამატრეტელა დობტურმა და დამხედა. რატომ მაშინ არაფერი გაფხაჭხული არ უნახავს იმას ჩემ ტანზე. მრი კვირის შემდეგ არ ვიცი დაფხანისაგან და არ ვიცი იმისაგან, რომ თივან და გვლიან ლეიბზე ვიწვექი, ალბათ დავიფხაჭხე და იმისაგან გამიჩნდა. ძადეც რომ მომეკლა, სერთუკა მეცემებოდა, ქილეტი, პერანგი და როგორ გაატანდა ნინუცას ფხიღები ტანისამოსში. სადგისის ფხიღები ხომ არ ექნებოდა. ბატონო, ახალგაზდა პროკუროვი მუდამ დღე დაიარებოდა ბოლნიცაში, 200 მანათი დაჰპირდა კატარქიკს და გასაროზგავათ დანიშნულს არესტანტს წერეთელსა და თათარს მუსსა-ოღლის, რომ გამოსტეხეთ პეტრე ბაბისონიას; დღეში ორ-სამ მანეთს აძლევდა. ამისთანა კაცები რას არ მოიგონებენ და რას არ იტყვიან? თუ რამ მიქნა, ექვსი კვირა „ტომში“ (ბნელი ოთახში) ვიყავი ჩამწყვდილული, შეიდი თვე „სერკეტში“ ჩამსვივს, საბარცხალიც არ მომაკარეს,—და მაშინ არ ვიტყვი! ტყუილა ვიტანჯები სამართლისათვის, ღმერთი არ არის თქვენში? არაფერი დამიშავებია, ღმერთმა ხომ იცის!..

(გაგრძელება)

განცხადებანი

ძალაჲს გაგზავრისაგან

თჳილისის ძალაჲს გაგზავრება საყოველთაოდ აცხადებს შემდეგ წისდგას იმაზე—თუ როგორ უნდა მოხდეს

აზაში და სხვა მხარეებში? რა ქნეს, მაგ, მარტო? ღიბურეს ბოტანიკისაში ნელი და ხანგრძლივი სისხლის ღვრის შემდეგ და ისე დაადგინეს მათში თავიანთი განათლება. საჯარო მოძებს რა შედეგები ჰქონდა მეროპის სახელმწიფოებისთვის? ი. შედეგები, ჩემო ბატონო, რომ მეროპამ გაიცნო და მიიღო კიდევ მაშინდელი აღმოსავლეთის განათლება. რამოდენი ამგვარი მაგალითია საქვეყნო ისტორიაში?

— მართალია, მიუგო უფრო მოხუცმა, ომიანობას და სისხლის ღვრის მაგვარი მნიშვნელობა ჰქონდა კაცობრიობისთვის, მაგრამ მხოლოდ მაშინ, როდესაც ხალხნი იყვნენ ბარბაროსნი და ერთმანეთში მისვლა-მოსვლა არ შეეძლოთ, თუ არ მშვიდობის დროს. ამ მიზეზისა გამო, რასაკვირველია, თითქმის უმთავრესს განათლების გავრცელების წყაროდ უნდა ომიანობა ყოფილიყო, რადგანაც მხოლოდ ომის დროს შეეძლოთ მათ დაჰკვირებოდნენ ერთმანეთის ცხოვრებას, მიეღოთ ერთმანეთისგან უკეთესი ცხოვრების მხარეები და გაესწორებინათ შენიშნული ნაკლებულებანი,

თქვენ მართალი ხართ, ერთის მხრივ ისეთი მნიშვნელობა ჰქონდა ომიანობას. მაგრამ თქვენ იგივეებთ წინააღმდეგ ხეარესა. იგივე ომები არ იყო ნთქველა და მუხრავდა კაცობრიობის ათასი საუკუნოების ნაღვას და ნაშრომს? რა იყო, მაგ, მიზეზი ნანეიის და ბაბილონის დაცემისა? ხრმალი სპარსთა, რომეო თაც დაანგრევს ეს ქალაქები და მასთან შემუსრეს კაცობრიობისთვის ყოველი მათი გონებითი წარმატება. რამ დასცა თვით სპარსეთი, რომელმაც ურებით და მკვიბტეთურთ ისეთს გონებით წარმატებამდინ მიაღწია, რომ ცალი არა ჰყენდა? ბერძნების და რომაელების იარაღმა. რა მოუგდათ თითონ ამ უკანასკნელებს? ამათაც ისეთივე დღე დააყენეს ბარბაროსებმა, როგორიც ამათ სპარსელებსა... მართი სიტყვით, რომ შევხედოთ კაცობრიობის ცხოვრებას, ჩვენ ცხადთ დავინახავთ, რომ ომებს იმისი მკათოათასე ნაწილი სარგებლობა არ მოუტანია კაცობრიობისთვის, რაც ენება და ზარალი. მაშასადამე, თუ უწინდელს დროში მანებელი იყო ომი, ჩვენს დროში ხომ, როდესაც კაცობრიობა დასდგა

თჳილისის ქალაქის ჩრევის ხმრვანთა (გლანების) სამოჩამბა 1875 წ. 1882 წლისათვის. ე. წესებამაქალაქისქალაქის ძალაქის ჩრევისაგან 1878 წლის 16 დღე-ნობისთვის:

§ 1. მართის კვირის წინათ ყოველ რაზრიადის ამომჩრეველებს ცალ-ცალკე კენჭს-ყრამდინ გამოცხადებული იქნება ყველა ადგილობრივ გაზეთებში—თუ სად, რა დღეს და რა საათზე იქნება კენჭისყრა; ამას გარდა ქალაქის სხვა-და-სხვა უბნებში აკრული იქნება განცხადება რუსულს, ქართულს და სოხუოს ენაზედ და იგივე განცხადება გაიგზავნება სოსლოენის შპრავებშიაც.

§ 2. როდესაც ამომჩრეველი სხდომავდ მთავა, ის ზალაში შესვლამდინ ჩაიწერება სიაში რიგზე და შემდეგ მიაღებს როგორც ზალაში შესასვლელ ბილეთს, აგრეთვე დაბჭვილ ბლანკს, რომელზედაც უნდა დასწეროს თავის კანდიდატები, თუ კი თვითონ იმას ადრევე არ შეუდგენია სია თავის კანდიდატებისა. ზალაში შესასვლელ ბილეთზე დანიშნული იქნება—თუ რამდენი კენჭი ანუ ხმა აქვს ბილეთის პატრონს.

§ 3. შევა თუ არა ამომჩრეველი ზალაში, მაშინვე სხდომის თავსმჯდომარეს წარუდგენს თავის კანდიდატების სიას, რომელიც თავსმჯდომარემ სახალხოთ უნდა ჩააგდოს ყუთში თავსმჯდომარესაგან კრების განხარ ნახევარ საათის შემდეგ, შეუდგებიან სიების განხილვას და ყველა კანდიდატების საზოგადოისის შედგენას. როცა სიების გარჩევას შეუდგებიან, ამის შემდეგ ახალი სიები კანდიდატებისა აღარ მიიღება.

§ 4. თუ რომელიმე ამომჩრეველმა ისეთი პირი წარმოადგინა კანდიდატთ, რომელიც ამომჩრეველთ სიაში არ არის ჩაწერილი, ის კანდიდატი ამომიშლება სიიდან.

უმალღეს გონებითი განსნის ხარისხზე, როდესაც ერთმანეთში მივლა-მოსვლა რკინის გზების შუამავლობით ასე გაადვილდა, როდესაც რამოდენიმე ათასი ვერსის სიგრეზე მყოფს სახელმწიფოს ამბავს რამოდენიმე საათის განმავლობაში ვიღებთ, რაღა თქმა უნდა, რომ ომიანობა...

ამ დროს შემოვიდა ერთი შეზარხოშებული პირი, რომელსაც ქუთი კეფაზე ედო, დაჰკრა მოლაპარაკეს მხარზე ხელი და უთხრა: „შენ და შენი ფილოსოფოსობა! ზანა ყოველთვის ფილოსოფოსობა უნდა, შე დალოცვილო?“ და ამ სიტყვაზე, ქუდი კიდევ უკან გადიწია, და დიდის გრძნობით და მშვენიერად დაძახა: „Лучина лучинушка!“

მობასებმაც შესწევტეს თავის ბაასი. ბა ჩვენი, გარდმოხვეწილების, ცხოვრების სურათიც. საზოგადოთ ჩვენი ცხოვრება ესე ერთგვარი და უფერულოა. იქნება ესეც ვისთვისმე საანტერესო იყოს...

პია-პ.პია

§ 5. ბარდა ამომრჩეველებისა და გავრცელების წარმომადგენლებისა ზალაში არავის შეშვება არ შეიძლება. ბარდზე მათურებლების შეშვება შეიძლება ცალკე, თუ ზალაში აღვლილი იქნება.

§ 6. ტენჭები დაუროგდება ყველა ამომრჩეველს, ხმის-და-გვარად, თავმჯდომარისაგან და იმ პირთაგან, რომელთაც კრება ამოირჩევს.

§ 7. მინც აღრე მოვა კრებაში, იმას აღრე მიეცემა კენჭი ჩასაგდებად. ტენჭის ჩაგდებას უფლება მიეცემა აგრეთვე ისეთს ამომრჩეველსაც, რომელიც კენჭის-ყრის დაწყების შემდეგ მოვიდა კრებაზე. ამომრჩეველს, რომელიც ხმოვანობაზე კენჭს იყრის, არ აქვს უფლება, რომ თავისთვის კენჭი ჩაიგდოს უთუში.

§ 8. როცა ყველა ჩაგდებას კენჭს, ყველა კენჭების თვლას შეუდგებიან და ამის შემდეგ აღარავის აღარ მიეცემა კენჭი უთუში ჩასაგდებად.

§ 9. როცა თითოეულ ყუთის კენჭებს დაითვლიან, ცალკე შურცულზე დასწერენ კანდიდატის სახელსა და გვარს და დანიშნავენ—თუ რამდენი თეთრს კენჭი მოუვიდა იმას და რამდენი შავი. როცა ყველა ყუთების კენჭებს დაითვლიან, მაშინ საზოგადო სიას კანდიდატებისას წაუკითხვენ ამომრჩეველთა კრების თავმჯდომარე, აგრეთვე ყველა იქ დამსწრე ამომრჩეველებიც.

(1-1)

დაიბეჭდა და ისეიღება
სამართავლოს
კალენდარი

შასი 20 კაპეიკი
შედგენილი ი. ლიადისაგან და გამოცემული მკ. ხელაძისაგან.
თფილისში, ყველა წიგნების მაღაზიაში. ზორში: ძამოვეის მაღაზიაში. მუ-

თაისში: ძ. მესხის წიგნის მაღაზიაში და ლორთქიფანიძის ბიბლიოთეკაში. შორში: მლისხარ ბაბალოეთან, მსურგეთში, ბრიგოლ ჯინჯარაძის მაღაზიაში.—

მინც 100 ეგზ. ერთათ გაიწერს, იმას ეგზემპლიარი 15 კაპეიკით დაეთმობათ.—

აგრეთვე ამ დღეებში გამოვა ბეჭედიდან და იქმნება გასასყიდათ ამავე აღწერებზე: ივ. ძირესლოძის **ლექსების** გამოცემული მქეთიმე ხელაძისაგან შასი ყველგან 50 კაპ.

(5-4)

დაიბეჭდა და ისეიღება **ა. თუთაივის** სამ-მოქმედებიანი კომედია; „**რძალი, გული და მაშინიკაბი**“—**თ ფ ი ლ ი ს შ ი**; ბრიჭუროვის, მართანოვის და ჩარკოანის წიგნის მაღაზიაში,

მ ლ ა დ ი კ ა ე კ ა ზ ს: ბიორგი ბარათოეთან, ზორში: ზაქარია ღონღაროეთან, ცხინვალში: თ. მანო. მათქათოეთან, საქაშეთს: თ. ნიკო დიასამესწისნ მეჯვრისხევის: მასწავლებელ მოსენათაძესთან, მთუთაისს: ძ. მესხის წიგნის მაღაზიაში და დ. ბოკერიასთან, სამტრედიას: იორდანე სხარულიძესთან, შორში, მლისხარ ბაბალოეთან.

ამავე პირებთან ისეიღება ამავე თუთაივის მეორე კომედია.—**ცოლი ვიტირო, თუ ფული?**“

ლექსები

„სიყვარული“

შედგენილი ანთ. ჯუღელისაგან გამოვიდა და იყიდება თფილისში ჩარკვიანის, მართანოვის, ბრიჭუროვის და სხვა წიგნის მაღაზიებში და „ნიერიის“ რედაქციაში. სამეგრელოში დ. სუჯუნას, შასი ორი შური. მცს ეგზემპლიარს ვინც იყიდის ერთად, მას თითო ეგზემპლიარი დაეთმობა რვა კაპ. მეტს ვინც იყიდის იმას შეიდ კოპეიკათ.

პართიონის წიგნის მაღაზიაში ისეიღება:

დედა-მნა, ანუ ანბანი და პირველი საკითხავი წიგნი, სახალხო შკოლებში სახმარებელი, შედგენილი ი. ბოგებაშვილისაგან, მეორე შესწორებული გამოცემა. შასი ექვსი შური, ყდაში გადაკრული ცხრა შური. თუ რომელიმე შკოლა იყიდის ერთათ ოც-და-ათ ეგზემპლიარსა, ან რომელიმე კრძო პირი ასსა, ეგზემპლიარი დაეთმობა უყდო ხუთ შურათ, ყდინი ორ აბაზათა.

ბუნების კარი, ანუ საკითხავი წიგნი, დაბალ კლასებში სახმარებელი, მესამე გამოცემა, შეესებული და შემკული სურათებით და საქართველოს კარტით; ფასი ხუთმეტი შური. ეგზემპლიარი დაეთმობა თოხხმეტ შურათ, ვინც ერთათ იყიდის თხუთმეტ ეგზემპლიარსა,—ცამეტ შურათ, ვინც ერთათ წაიღებს ოც-და-ათ ეგზემპლიარსა და სამ აბაზათ ასი ეგზემპლიარის ერთათ მყიდველსა. ისაც ჰსურს ყდაში გადაკრული შაილოს, უნდა ამ ფასს დაუმატოს სამი შური.

საყვარული კონა პირველ დაწყებითი მოთხრობებისა ბუნების მეცნიერებებიდან, გამოცემა პირველი, ფასი ექვსი შური.

პატარა ბიბლიოთეკა, პირველი წიგნი, შეიცავს სამს საყვარული მოთხრობასა; ფასი ორი შური.

აქვე ისეიღება ყველა ქართული და რუსული სახელმძღვანელო წიგნები.

(10-6)

რპ. ბზა.	დღია.	საღაშ.	II კ.	III კ.	ბალეგრაფი	მან. კაპ.	მაზანდა	მან. კაპ.	თფილისის სამაჟურნალო.
თფილისი	9 21	5 18	8 კაპ.	8 კაპ.	მ.ცი სიტყვა თფილისიდან:		თფილისი, 28 ნომბერს.		მრენს. მადანზე, წ. ნამძღვაროვის სახლებში.
მცხეთა	10 11	6 27	68	38	ძაქასიის აქეთა მხრის ყველა ქალაქებში	50	შვე. თეთ. ბანჯიხა, ფთ.	180	აქათმყოფებს მიიღვენ ყოველს დღე დილის 9 საათიდან 1-მდინ.
ზორი	11 58	9 43	2 40	1 33	როსტოვის, მდესას, მოსკოვის პეტერბურღს, პარზავას	2	შველი წითელს	160	მ. რ შ ა ბ ა თ ს: მერმიშვილი და ბალოღვირა—შინაგ. ავთ., შიუჩარიანც—საჯარო ექიმო და საშვილოს ოპერაციები.
ხაშური	1 29	11 57	3 92	2 18	მსბალთში, შვეიც რიაში.	2	ბაშბა შიოე ისა, ფთო.	680	ს ა მ შ ა ბ ა თ ს: მერმიშვილი—შინაგ. ავთ., შიუჩარიანც—საჯარო ორგანების.
სტარაში	1 44		4 42	2 46	იტალიაში და საფრანგეთში.	3	— პეიოკია, ფთო.	820	პ ა რ ა ს კ ე ვ ს: მერმიშვილი—შინაგ. ავთ., შიუჩარიანც—საჯარო ორგანების.
შვილი	5 49		5 81	3 23	ინგლისში	3 50	ბაპენტალი ბ.შბა ფთო.	10	ა. ბანტოვი—საბებო ქალი და ბავშვების.
რიონი	6 5		6 75	3 75		3 75	მატყელი თუშური ფთო.	760	შ ა ბ ა თ ს: მერმიშვილი—შინაგ. ავთ., შიუჩარიანც—საჯარო ორგანების.
სამტრედია	7 51		7 73	4 29			— მარაქმისა ფთო.	480	მ. რ შ ა ბ ა თ ს: მერმიშვილი—შინაგ. ავთ., შიუჩარიანც—საჯარო ორგანების.
ახალ-სენაკი	8 43		8 57	4 76			აბრეშუმი ნუხური სტ.	2	შ ა ბ ა თ ს: მერმიშვილი—შინაგ. ავთ., შიუჩარიანც—საჯარო ორგანების.
შორი	9 50		9 75	5 42			— მარაქმისა ფთო.	480	პ ა რ ა ს კ ე ვ ს: მერმიშვილი—შინაგ. ავთ., შიუჩარიანც—საჯარო ორგანების.
შორი	9 3						აბრეშუმი ნუხური სტ.	2	შ ა ბ ა თ ს: მერმიშვილი—შინაგ. ავთ., შიუჩარიანც—საჯარო ორგანების.
ახალ-სენაკი	10 14		1 18	66			— მარაქმისა ფთო.	480	პ ა რ ა ს კ ე ვ ს: მერმიშვილი—შინაგ. ავთ., შიუჩარიანც—საჯარო ორგანების.
სამტრედია	11 5		2 6	1 14			მონის სანთელი ფთო.	68	ა. ბანტოვი—საბებო ქალი და ბავშვების.
რიონი	12 13		3 4	1 69			სტეპანის სანთელი, ფთ.	1250	შ ა ბ ა თ ს: მერმიშვილი—შინაგ. ავთ., შიუჩარიანც—საჯარო ორგანების.
შვილი	1 18	ლაშე	3 98	2 21			ხორცი ძროხისა, ლიტ.	81	ს უ თ შ ა ბ ა თ ს: მერმიშვილი—შინაგ. ავთ., შიუჩარიანც—საჯარო ორგანების.
სტარაში	5 12		1 10	5 33			— ცხვრისა, ლიტრა	90	მ. რ შ ა ბ ა თ ს: მერმიშვილი—შინაგ. ავთ., შიუჩარიანც—საჯარო ორგანების.
ხაშური	5 39		1 37	5 84			სპირტი ვედრო	480	პ ა რ ა ს კ ე ვ ს: მერმიშვილი—შინაგ. ავთ., შიუჩარიანც—საჯარო ორგანების.
ზორი	7 5		4 87	36 4 9			შაქარი, ბროც. ფთო.	760	ა. ბანტოვი—საბებო ქალი და ბავშვების.
მცხეთა	8 50		6 59	9 8 5 4			— ფენილი ფთო.	640	შ ა ბ ა თ ს: მერმიშვილი—შინაგ. ავთ., შიუჩარიანც—საჯარო ორგანების.
თფილისი	9 31		7 56	9 75 5 42			შავა გრვკალი, გირვ.	70	შ ა ბ ა თ ს: მერმიშვილი—შინაგ. ავთ., შიუჩარიანც—საჯარო ორგანების.
							ხეთი ქუნჯუთისა ფთო.	1280	შ ა ბ ა თ ს: მერმიშვილი—შინაგ. ავთ., შიუჩარიანც—საჯარო ორგანების.
							მაშბაქო, საშუალო ფთ.	650	შ ა ბ ა თ ს: მერმიშვილი—შინაგ. ავთ., შიუჩარიანც—საჯარო ორგანების.